

30. 8. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zajištění závazků při střetu zájmu podle ZOK

Právní úprava zajištění závazků spřízněných osob obsažená v § 56 ZOK doznává oproti současné právní úpravě v § 196a ObchZ podstatných koncepčních změn. Cílem tohoto článku je stručné představení právní úpravy zajištění závazků spřízněných osob s upozorněním na vybrané problematické body.

Koncepční základ, ze kterého regulace zajištění závazků spřízněných osob vychází, představuje právní úprava transakcí se střetem zájmů obsažená v § 55 ZOK, na jehož užití se odkazuje,[1] dále doplněný o podmíněnou možnost nejvyššího nebo kontrolního orgánu obchodní korporace předmětnou transakci zakázat.

Výjimka z užití § 56 ZOK - shodně s úpravou ObchZ - platí pro smlouvy uzavírané v rámci běžného obchodního styku a specifický režim bude mít nepochybně i varianta, kdy člen orgánu obchodní korporace bude souběžně jediným společníkem obchodní korporace vykonávajícím působnost nejvyššího orgánu obchodní korporace.

Působnost právní úpravy zajištění závazků spřízněných osob

Věcná působnost

Právní úprava transakcí se střetem zájmů se použije tehdy, pokud má obchodní korporace zajistit nebo utvrdit dluh osob uvedených v § 55 ZOK nebo se stát jejich spoludlužníkem.

Užití pojmu zajištění dluhu a utvrzení dluhu nepochybně směřuje především k institutům upraveným pod rubrikami zajištění dluhu (§ 2018 a násl. NOZ) a utvrzení dluhu (§ 2048 a násl. NOZ), tj. jmenovitě k ručení, finanční záruce, zajišťovacímu převodu práva, srážkám ze mzdy nebo jiných příjmů, smluvní pokutě a uznání dluhu.

Ze smyslu a účelu předmětného ustanovení nicméně plyne potřeba zahrnout pod jeho působnost i další typické zajišťovací instrumenty, a to například zástavní právo a zadržovací právo, které NOZ za zajišťovací nástroje nepochybně považuje.[2] Obdobně by zřejmě mělo být řešeno i užití dalších zajišťovacích nástrojů, například přistoupení k dluhu nebo postoupení pohledávky k zajištění, jež současná právní praxe za zajišťovací instrumenty pro účely § 196a ObchZ považuje. S ohledem na výše uvedené nelze spatřovat ani důvod pro vyloučení obdobného užití § 56 ZOK na odpovídající zajištění podle cizích právních řádů (například závazek poskytnout společné a nerozdílné odškodnění (*joint and several indemnity*)).

V každém případě ani užití režimu § 56 ZOK na instituty výslovně uvedené v rubrice utvrzení dluhu není plně bez potíží, když například uznání dluhu, tj. jednostranný projev vůle dlužníka ohledně **svého** dluhu, spřízněné osoby obchodní korporace není ze strany obchodní korporace koncepčně proveditelné.

Osobní působnost

Z hlediska dotčených subjektů se právní úprava zajištění závazků spřízněných osob upravená v § 56 ZOK užije pro případ, kdy obchodní korporace zajišťuje dluh osob, jež jsou uvedeny v ustanovení § 55 odst. 1 ZOK, a to jmenovitě (i) člena orgánu obchodní korporace, (ii) osoby jemu blízké, nebo (iii) osoby jím ovlivněné nebo ovládané.

Obdobně se předmětná úprava použije, bude-li jednání člena orgánu ovlivněno chováním vlivné nebo ovládající osoby (s vyloučením možnosti nejvyššího nebo kontrolního orgánu obchodní korporace předmětnou transakci zakázat), a úprava se přiměřeně použije i na osobu prokuristy.

Kdo je členem orgánu obchodní korporace obecně určuje § 44 ZOK, podrobněji poté úprava jednotlivých obchodních korporací, a jeho určení nepřináší podle našeho názoru zásadní problémy. Obdobně vymezení osoby ovlivněné a ovládané ve smyslu § 71, resp. § 74 ZOK a prokuristy ve smyslu § 450 NOZ není v této souvislosti problematické.

Z hlediska vymezení osoby blízké lze obecně odkázat na ustanovení § 22 odst. 1 NOZ obsahující obecný výčet osob blízkých, například příbuzný v řadě přímé, manžel, sourozenec atd. Z pohledu právní úpravy zajištění závazků spřízněných osob nicméně působí nezřetelně ustanovení § 22 odst. 2,[3] jenž směřuje k užití zvláštních podmínek a omezení[4] pro vyjmenované transakce **mezi osobami blízkými** i ve vnitřních poměrech právnické osoby. Svou povahou není zřejmé, zda-li bude možné předmětné ustanovení na úpravu zajištění závazků spřízněných osob obecně vztáhnout; obdobného účinku se nicméně lze dobrat skrze samotný § 56 ZOK, jenž se užije na člena orgánu (tj. nejen člena statutárního orgánu), resp. bude-li jednání člena orgánu ovlivněno chováním vlivné nebo ovládající osoby obchodní korporace.

Informační povinnost

Pokud se zamýšlí uzavření smlouvy, na základě které obchodní korporace poskytne zajištění závazků v § 55 NOZ vymezených osob, musí povinná osoba **předem** informovat (i) orgán, jehož je členem, **a** (ii) kontrolní orgán, pokud byl zřízen, **nebo** nejvyšší orgán. Prokurista poté informuje orgán, který jej jmenoval.

Povinnost informovat orgán, jehož je povinná osoba členem, bude zřejmě platit pouze v případě, kdy se bude jednat o kolektivní orgán s tím, že po příslušném orgánu není obligatorně rozhodnutí vyžadováno.

V případě existence kontrolního orgánu (dozorčí rady)[5] lze dovodit, že plnění informační povinnosti směřuje zásadně vůči dozorčí radě. Povinnost informovat dozorčí radu potom modifikuje ustanovení § 55 odst. 2 ZOK umožňující splnit informační povinnost toliko informováním nejvyššího orgánu (valné hromady); obdobně v případě neexistence dozorčí rady bude informační povinnost plněna toliko vůči nejvyššímu orgánu. Z hlediska gramatické struktury ustanovení § 55 odst. 2 ZOK s užitím spojení „*člen orgánu splní povinnosti podle odstavce 1 i tím, že...*“ nelze nicméně jednoznačně uzavřít, zda-li smyslem mělo být umožnit povinné osobě splnit informační povinnost výlučně vůči nejvyššímu orgánu (valné hromadě).

Při plnění informační povinnosti musí povinná osoba též uvést podmínky, za kterých bude zajištění poskytnuto, přičemž lze doporučit poskytnutí konečného znění transakčních dokumentů nebo přinejmenším podrobné shrnutí klíčových parametrů transakce. Z hlediska dalších obsahových náležitostí lze doporučit, aby povinná osoba uvedla konkrétní lhůtu, ve které by příslušný orgán rozhodl, a to ve vazbě na nejbližší (možné) zasedání daného orgánu, resp. podmínky jeho svolání.

Rozhodnutí o poskytnutí zajištění

Pokud nebude uzavření zajišťovací smlouvy **v zájmu** obchodní korporace ve smyslu § 56 odst. 2 ZOK, může její uzavření nejvyšší **nebo** kontrolní orgán zakázat. Příslušný k rozhodnutí bude orgán, vůči němuž směřuje plnění informační povinnosti podle pravidel § 55 odst. 1 a 2 ZOK (viz výše).

Pokud bude o transakci rozhodovat kontrolní orgán, není následně zřejmý rozsah kompetencí nejvyššího orgánu obchodní korporace. Pokud s vysloveným zákazem souhlasí, k problému nedojde. Nicméně v případě, že s vysloveným zákazem souhlasit nebude, nebo naopak bude chtít zákaz – kontrolním orgánem nevyslovený – vyslovit, není řešení zjevné. Za správný považujeme výklad, že nejvyšší orgán zde bude toliko seznámen s řešením přijatým kontrolním orgánem bez možnosti v dané záležitosti jakkoli věcně rozhodovat.[6]

Konečně, zajímavou otázku představuje též způsob jakým nejvyšší nebo kontrolní orgán o zajišťovací smlouvě rozhodne. Bude zřejmě možné, aby – kromě vyslovení zákazu – uzavření předmětné zajišťovací smlouvy výslovně schválil, příp. výslovně vyjádřil vůči se smlouvou blíže nezabývat. Sporné bude, jak vykládat situaci, kdy příslušný orgán zajišťovací smlouvu schválí s výhradami či dodatečnými podmínkami.

Absence rozhodnutí nejvyššího nebo kontrolního orgánu

Jak již bylo uvedeno výše, nejvyšší nebo kontrolní orgán obchodní korporace může uzavření smlouvy zakázat, pokud by její uzavření mělo být v rozporu se zájmem obchodní korporace.

Jak se však k situaci postavit, pokud se příslušný orgán ve lhůtě poskytnuté povinnou osobou plnicí informační povinnost nevyjádří, řádně a včas svolaná valná hromada se nesejde nebo společníci požádaní o hlasování per rollam ve lhůtě nezašlou svá vyjádření zpět? V takovém případě lze doporučit, aby zajišťovací smlouva nebyla uzavřena.

Závěr

Přestože nová právní úprava zajištění závazků spřízněných osob nepůsobí svou velikostí rozsáhle, přináší s sebou nepoměrně velké množství otázek. Není zřejmé, jaké zajišťovací instituty budou podléhat regulaci ustanovení § 55 ZOK. Není rovněž zcela zřejmé, co je přesnou náplní informační povinnosti, k jakým orgánům by informace měly směřovat a jak by tyto orgány měly postupovat a rozhodovat.

Pevně nicméně věříme, že právní praxe zaujme k řešení – nejen výše uvedených – problémů s aplikací nových pravidel střetu zájmu a zajištění závazku spřízněných osob pragmatický a funkční přístup, a to v krátké době po účinnosti nového NOZ a ZOK.

JUDr. Vladimír Čížek,
advokát

[Schönherr s.r.o.](#)

nám. Republiky 1079/1a
110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 996 500

Fax: +420 225 996 555

e-mail: office.czechrepublic@schoenherr.eu

[1] ZOK nicméně neuvádí, zda má být § 55 ZOK použit „obdobně“ nebo (toliko) „přiměřeně“.

[2] například § 1309 odst. 1 ZOK: "Při zajištění dluhu zástavním právem..." a § 1395 odst. 2 ZOK: "Kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osob..." Ve světle skutečnosti, že se jedná o instituty dotýkající se absolutních majetkových práv, nejsou zařazeny do výčtu instrumentů zajištění dluhu a utvrzení dluhu v části relativních majetkových práv.

[3] "Stanoví-li zákon k ochraně třetích osob zvláštní podmínky nebo omezení pro převody majetku, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému mezi osobami blízkými, platí tyto podmínky a omezení i pro obdobná právní jednání mezi právnickou osobou a členem jejího statutárního orgánu nebo tím, kdo právnickou osobu podstatně ovlivňuje jako její člen nebo na základě dohody či jiné skutečnosti."

[4] například relativní neplatnost podle § 589 a násl. NOZ.

[5] srov. § 44 odst. 2 ZOK, jenž pojmu kontrolní orgán nepřikládá pouze význam dozorčí rady, ale rozšiřuje jej i na kontrolní komisi nebo jiný obdobný orgán.

[6] v případě společnosti s ručením omezeným zůstává v této souvislosti otázkou možnost valné hromady společnosti vyhradit si rozhodování do své působnosti ve smyslu § 190 odst. 3 ZOK.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Nařízení prodeje jednotky jako ultima ratio ochrany práv ostatních vlastníků?](#)